

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Czakó Józsefné Pusztá Mária könyvtárosi és közösségépítő tevékenysége

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: elhunyt

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Czakó Józsefné munkásságának értéktárba való felvételének ötlete Beke Margittól származik. Ő indította el Czakó Józsefné munkásságának felkutatását, tevékenységeinek összegyűjtését.

Apátfalva 1935. március 20.- 2005. július 6. Csongrád

Apámék négyen voltak testvérek, öt és még egy testvérét csendőrnek tanították ki, de apánk (Pusztá János) sosem lett csendőr, kilépett, és Apátfalván, a községházán tisztviselő (anyakönyvvezető) lett. Anyánk, Herczeg Ilona női szabó volt. Nővérem Mancsi 1935. március 20-án született Apátfalván. Mikor Erdélyt visszacsatolták apám jelentkezett és Máramaroszigetre helyezték tisztviselőnek. Ott akkor 500 pengő fizetést kapott, míg itthon csak 80-at. Tehát a pénz miatt vállalták a költözést. 1941-ben az iskolát ott kezdtük el a nővéremmel, 1944. októberig jártunk ott. Ekkor kitelepítettek minket, és elindultunk hazafelé. A front miatt a Dunántúlra, majd Ausztriába kerültünk, végül 1945-ben jöhettünk haza Apátfalvára. Mancsi az 1-3. osztályt Máramaroszigeten, a 4-8. osztályt Apátfalván járta ki, majd Makón a Csanád Vezér Gimnáziumban érettségizett 1954-ben.

Édesapánkat 1952-ben rokkantnyugdíjazták, anyagi körülményeink nem tették lehetővé testvérem továbbtanulását.

1954. szeptember 17-én kinevezték Mancsit a helyi Községi Könyvtár vezetőjének.

A faluban Aszriev Miklós és Arnold József voltak előtte a könyvtárosok, és én is a gimnázium mellett besegítettem a könyvtárba.

Mancsi 1959-ben végezte el a 2 éves középfokú könyvtáros képesítést adó szakot. 1954 ősztől nyugdíjazása (1994. június) után még két évig volt Apátfalván a könyvtáros.

Az első könyvtár a faluban, a mai faluház helyén, a Glück házban volt berendezve, itt működött az ÁFÉSZ. Két szekrény volt telerakva könyvekkel, ez alkotta a könyvtárat. Ezen kívül még a paroklyán voltak könyvek. Majd a mai polgármesteri hivatal kapubejáró után jobbra levő udvari

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

épületben működött a könyvtár, itt kezdte Mancsi a munkát. Utána a faluház különböző helyiségeiben lett elhelyezve a könyvtár, majd a Lukács házban a (lakodalmas ház) és utána Sinka Iskolában, végül most a Mozi helyiségében.

Akkor a könyvtár nagyon népszerű volt. Minden ügyes-bajos dologgal szaladtak hozzá a fiatalok. Bizalmasa volt mindenkinek. Mátó Erzsit maga mellé vette segéd könyvtárosnak. Majd Erzszi is könyvtáros lett, később könyvtárigazgató is Makón.

1965-ben színjátszó-rendezői tanfolyamra járt, és kapott működési engedélyt. 1971-ig vezette a helyi színjátszó csoportot, mert szívügye volt a színjátszás is.

Ahhoz, hogy valaki gyerekekkel foglalkozzon színvonalasan, elhivatottság kell. Szerepeket tanultak be a kötelező politikai ünnepekre, és egyéb alkalmakra is. Szervezte az akkor igen népszerű TIT eladásokat, melyek tájékoztató, tanító jellegű foglalkozások, előadások voltak. Akkor még külön volt a Művelődési ház, és külön a könyvtár. Mancsi nővérem nagyon szorgalmas volt. Élt halt a munkájáért, valóban sohasem tekintette munkának.

1959-ben férjhez ment, 68-ban elvált, majd 1969-ben férjhez ment Czakó Józsefhez.

Ő szinte a könyvtár születésétől az összevonásig ott volt. Amikor kezdte, szinte két szekrény könyvből indult. Az évtizedek alatt, ott volt, ahogy jöttek a könyvek bevételezte őket, tudott mindent, ismert minden könyvet, majd a zenei tárat is kialakította. Pályája végén a könyvtárat összevonták más intézményekkel, majd a hanglemeztáron is túllépett az idő, és lassan a könyveken is túllép.

Nyugdíjazása után a makói gimnázium, és az Almási Általános Iskola könyvtárát tette rendbe, katalogizálta a könyveket.

Neki nagy érdeme a jó kapcsolatteremtő képessége, a közismertsége, a jó beszélőkéje, sok személyes kapcsolata.

Pusztai Mária áldásos tevékenysége Apátfalván

Nagyon hosszú időn keresztül volt könyvtáros. A könyvtár az ő idejében egy kulturális központ volt a középiskolás diákok számára. Értett a fiatalok nyelvén, tudta, hogy kinek mi az érdeklődési köre, annak megfelelően ajánlta a jó könyveket. Segített egy-egy kötelező olvasmány házi dolgozat elkészítésében, akinek szüksége volt rá.

Ismerte a magánéletünket is, meg a hovatartozásunkat is. (Aki templomba járt, azzal olyan dolgokról beszélgetett, aki meg balos volt vagy ifjúgárda tag, azzal meg úgy beszélt.)

Tudta rólam, hogy műszaki érdeklődésű vagyok ezért az ilyen témájú könyveket egy polcra összegyűjtötte és én azokból csemegéztem.

Igen népszerű volt a fiatalok körében, mert a középiskola után is tartotta a kapcsolatot a fiatalokkal. Találkozókat, programokat szervezett. Közvetlen, barátságos és segítőkész volt mindenkivel. Nagyon sokakat ismert és őt is sokan ismerték. Köztisztületnek és közmegebecsülésnek örvendett. Én csak általános iskolás és gimnazista koromba jártam a könyvtárba. Főiskolás és egyetemi éveim alatt és után már nem volt vele kapcsolatom.

Az alábbiakban Mancsi néni kapcsolatépítő képességét villantom fel.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Tudta, hogy ki kinek udvarol, még azt is, hogy kinek akar. Melyik lánynak melyik fiú tetszik. Ki az, aki éppen szabad állapotú. Igyekezett közvetíteni, összehozni, akinél ez fennállt.

Ha szakítottak a fiatalok, akkor próbált békíteni. Ha egy fiúra több lány is hajtott, akkor megtudakolta, hogy a fiúnál melyiknek van esélye, és úgy egyengette a dolgot.

A lányok neki tárták fel titkaikat. Néha a lelki szemetesláda szerepét is felvállalta. Ezt nem negatívumként írom, hanem azért, hogy lássák, hogy mennyire értett a fiatalok, az emberek nyelvén.

Ezáltal elérte, hogy a könyvtár egy kulturális és ifjúsági központtá vált. Sokan benyitottak a könyvtárba, beszélgetni, társalogni, kiönteni a lelküket. Mindez Mancini néni munkásságához tartozott. Ő egy külön egyéniség volt.

Ezen tevékenységei alapján javaslom nagy tisztelettel a helyi értéktárba felvételre.

Apátfalva, 2020. május 26.

Kerekes László
volt apátfalvi fiatal, ma szegedi nyugdíjas tanár

-o-o-

Szubjektív és profán requiem Pusztai Mancinak

Ha hivatalos gyászjelentést írnék az így kezdődne: 2005. július 6-án, Csongrádon életének hetvenegyedik évében meghalt Czákó Józsefné, Apátfalva volt könyvtárosa.

Valószínűleg sokaknak a név nem mondana semmit. Az idősebbek, ahogy faluhelyen szokás, lánykori nevén szólították Pusztai Mancinak, a fiataloknak, pedig Mancini néni volt. Apátfalván olyan egyszemélyes intézmény, fogalom volt, akihez bárki, bármikor fordulhatott segítségért, tanácsért.

Döbbenettel hallottam a hírt, hogy Pusztai Mancini meghalt. Tudtuk súlyos beteg, de egy kezelés utáni javuláskor reménykedtünk, hogy erős szervezete és az orvostudomány segítségével legyőzi a betegséget.

Sokan, én is sokáig gondolkodtam, hogy az emberek meghalnak, de ez alól szeretteim, barátaim, ismerőseim kivételek. Sajnos egyre inkább rádöbbenek, hogy a halál előtt nincs kivétel. Ezt a franciák középkori nagy költője Villon a Nagytestamentum című művében fogalmazta meg a legszebben:

„Angyalok fia nem vagyok,
fejemen csillag-diadém,
bárhogy töprengök – nem ragyog.
Apám meghalt már és kemény
sírkő nehezül tetemén...”

Tudom, hogy meghal majd anyám,
És ő is tudja jól, szegény.
S fia indul az ő nyomán.”

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

(Vass István fordítása)

Pusztá Mancit 1963-ban ismertem meg, amikor népművelési pályára kerültem. Ismeretségünk egyik oldala az apátfalvi Művelődési Ház, akkor ott volt a könyvtár. Az ismeretség másik része, pedig öccse, Pusztá Jancsi, aki akkor a makói Művelődési Házban volt népművelő, közeli kollégám.

Pusztá Mancsi 1935. március 20-án született Apátfalván. Lajoskának szólított, amit tréfásan azzal indokolt, hogy négy hónappal fiatalabb vagyok, mint Ő.

Apja Pusztá János, aki Csanádpalotáról származott, csendőr, majd később közalkalmazott lett. Édesanyja Herceg Ilona apátfalvi volt, ismert női szabó. 1940-ben, amikor a II. Bécsi Döntés eredményeként Észak-Erdélyt, Magyarország visszakapta, édesapját Máramaroszigetre helyezték. Iskoláit ott kezdte meg. A II. Világháború hadieseményei miatt 1944 őszén menekülniük kellett Máramaroszigetről, 1945-ben kerültek vissza Apátfalvára. Édesapját, mint „nyugatos” közalkalmazottat internálták (mert Máramaroszigetről eljövve Ausztriában laktak egy ideig a front miatt *Vargáné*). Szabadulása után csak alkalmi munkát végezhetett. Ez a származás – akik átéltek – tudjuk, hogy abban az időben milyen hátrányt jelentett.

Tanulmányait egy év kihagyással Apátfalván folytatta. Szerencséje volt, mert származása ellenére felvették a makói gimnáziumba, és az érettségi után szülőfalujában 1954. szeptember 17-én az akkor alakuló könyvtári hálózatban könyvtáros lett. Szinte semmiből alakított ki egy gazdag, sokoldalú, színvonalas könyvtárat. A könyvtárban szinte a falu minden családjából megfordult valaki. Ennek köszönhetően az egész falu ismerte, és Ő is ismerte az egész falut. Mint könyvtáros egyik fontos kötelességének érezte, hogy gyűjtse és megőrizze a könyvtárban az újságokban, folyóiratokban az Apátfalváról megjelenő írásokat. Ennek eredményeként rokona Szigeti Gyuri bácsi mellett Ő tudott legtöbbet Apátfalváról. Mint könyvtáros színjátszó csoportot, irodalmi színpadot is szervezett főleg az irodalmat szerető diákokból. Rendszeresen szerkesztett műsorokat különböző ünnepekre.

Közelebbi ismeretségünk akkor alakult ki, amikor részt vett a munkahelyemen, a Csongrád Megyei Művelődési Továbbképzési Intézet által a színjátszó csoportok vezetői részére szervezett képzéseken, továbbképzéseken, amelyek gondozója voltam. Ezekben a képzéseken, valamint az Apátfalván betanított műsorainak megtekintése során szerzett tapasztalataim világosan megmutatták sokoldalúságát, irodalom szeretetét, szülőfaluja szeretetét, ami a falujával kapcsolatos ismeretek gazdagságával párosult. Ehhez hozzájárult még a jó kapcsolatteremtő képessége. Sokat segített a hozzáfutó diákoknak a tanulmányaikkal kapcsolatos problémájuk megoldásához, egy-egy házi dolgozat megírásához, vizsgákra, érettségire, felvételi vizsgára való felkészüléshez. Figyelemmel kísérte a fiatalok további útját is. Több alkalommal felhívta a figyelmemet olyan apátfalvi fiatalra, akit alkalmasnak látott arra, hogy különböző közművelődési tanfolyamra iskolázzam be. Erről a legjellemzőbb példát más területről hozok. Amikor Apátfalva Önkormányzata az 1990-es évek közepén határozatot hozott a díszpolgári címről, mint a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület tagja azonnal megkeresett – akkor már a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület titkára voltam - azzal a javaslattal, hogy éljen egyesületünk ezzel a lehetőséggel, és Szigeti Gyuri bácsit, Apátfalva szülöttét honismereti munkásságáért egyesületünk terjesztette föl a díszpolgári címre.

Amikor Szigeti Gyuri bácsi elköltözött Apátfalváról a honismereti munka folytatását is magára vállalta. A könyvtárba járó fiatalokból újból megszervezte a honismereti szakkört. Jó honismereti tevékenységének, valamint könyvtári munkájából adódó kiváló helyismeretének a tudatában a

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Csongrád Megyei Honismereti Bizottság 1987-ben és 1990-ben Apátfalván rendezte meg a Megyei Ifjúsági Honismereti Tábort. Mindkét tábor sikeres volt, ami többek között Pusztai Mancsi segítségével volt köszönhető. Diákjai is rendszeresen meghívást kaptak ezekbe a táborokba. Diákjai mellett, mint szekcióvezető is közreműködött a táborokban. Alapító tagja volt az 1991-ben a Csongrád Megyei Honismereti Bizottságból alakult civil szervezetnek a Csongrád Megyei Honismereti Egyesületnek.

1994 júniusában nyugdíjazták, azonban még két évig nyugdíjasként dolgozik a könyvtárban. Végleges nyugdíjazása után sajnos nem tudta földolgozni azt, amit a hozzá hasonló örökké tevékenykedő, szinte csak a munkájuknak élő emberek nehezen tudnak, azt az érzést, hogy tudásukra, tapasztalatukra – bár ez az élet rendje (rendje?) – nincs szükség. Ezen az érzésen kívül szembesülni kellett azzal is, hogy az 1989-es rendszerváltás egyik nagy vesztese a közművelődés volt. Ez Apátfalván úgy jelentkezett, hogy a könyvtárat összevonták az iskolával, majd a művelődési házzal, ami azt is jelentette, hogy a könyvtár megszűnt és az iskola könyvtára vette át a közkönyvtár szerepét. Sajnos ezt sem tudta földolgozni. Úgy érezte, hogy ezzel a kényszerintézkedéssel negyvenkét évi munkája semmisült meg. Teljesen visszavonult. Csak a Marosmenti Áfész-ben választott funkcióját a Felügyelő Bizottságban és a Csongrád megyei Honismereti Egyesületben való részvételét tartotta meg.

Sajnálatos, hogy Őt is eléri az a kór, ami legtöbbször azoknál jelentkezik, akiknek a munkájuk jelentette az életet, az addigi lappangó, a tevékeny élet által elnyomott betegség nagy erővel jelenik meg.

Sokat küzd a betegségével. Többször úgy látszott, hogy sikerül legyőznie. Sajnos az életerőt, az orvostudomány eredményeit legyőzi a betegség. Egyre több időt tölt fiánál, Szabolcsnál. aki Csongrádon lakik, és a szentesi kórházban gyógytornász. A Honismereti Egyesület rendezvényein is egyre ritkábban vett részt, végül 2004 tavaszán felszámolja apátfalvi házáat, végleg Csongrádra költözik, fia lakása mellett vesz lakást. Érzi, hogy csak fia tud támaszt nyújtani neki. Jó döntése volt.

Szép halála volt, ha lehet szép halálról beszélni. Nem a mai világban szokásos módon, kórházban, hideg és rideg, embertelen gépek, idegenek közt hal meg, hanem mint a régi hagyományos életben, a szerettei közt a szó konkrét értelmében is gyermeke karjában hal meg. Irigylem.

Magánéletével sem tisztom, sem jogom nincs foglalkozni. A rend kedvéért csak azt említem meg, két házassága volt. Első férje Marczika József, a második pedig Czákó József volt, gyermeke Szabolcs a második házasságából született. Kitüntetésekben sem dúskálhatott. 1976-ban Szocialista Kultúráért kitüntetését kapott a könyvtárosi munkáért. 1996-ban a Honismereti Szövetség díszoklevelet adott honismereti munkájáért. Apátfalva önkormányzata 1998-ban Apátfalva Községért kitüntetéssel jutalmazta a közösségért végzett közel fél évszázados munkáját. Kérésére hamvai szűk családi körben a Marosba szórva nyernek végső nyugalmat.

Mancsi, a Maros habjai közt nyugodj békében. Mi, akik ismertünk, szeretünk, nem felejtünk el, emlékezetünkben megőrizzük.

Pátfalvi Szókimondó 2005. július

Bogdán Lajos
a Csongrád megyei Honismereti Egyesület
titkára

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Puszta Mária foglalkozását tekintve könyvtáros volt. A falusi könyvtár vezetése alatt hatalmasat fejlődött, a környékben a legnagyobb állományú könyvtár volt. Ezen felül a zenei tár is kialakításra került, és külön kis részleget is berendeztek zenehallgatásra. A könyvtár a fiatalok találkozóhelye is volt, így Mancsi néni a fiatalok és idősek lelki gondozását is magára vállalta. Nagy érdeme a honismereti szakkör vezetése, a még fellelhető hagyományok gyűjtése és a színjátszó kör vezetése. Megkapta az Apátfalva Község Közszolgálatáért kitüntetését.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Honismeret Csongrád megyében (1969-2011) Szerk: Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna-Gergelyné Bodó Mária Szeged 2011, 356. oldal

ugyanaz a cikk olvasható a Pátfalvai korrajz c. internetes lapon 2011. 02. 28. bejegyzéssel
Pátfalvi Szókimondó 2005. júliusi száma

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Önéletrajz

1935. márc. 20.-án születtem Apátfalván. Édesanyám Herceg Klára néni névelő, édesapám, Pucsa János, az akkori Községiháza anyakönyvtárosa volt.

Az elemi iskola I.-II.-III. osztályait Késményön, a IV.-VIII. osztályokat Apátfalván végeztem el.

Az ált. gimnázium I.-IV. osztályát Szabón, a főiskolát Mária Gimnáziumban végeztem el. Az érettségvizsgát 1954. évben lettem el.

Édesapámat 1952. évben rokkant-munkadíjazták. Anyagi körülményeim miatt tovább tanulni nem lehettem.

1954. szeptember 17.-én kineveztek a helyi Községi könyvtár vezetőjének, ahol jelenleg is dolgozom.

1959. évben végeztem el a Magyar Könyvtár nevelésében a 2 éves középfokú könyvtáros képzést adó nappalt.

Az utolsó nevelésben megalakulásáig kezdve dolgoztam. Szózatvezető, majd közéleti körökben mint ifjúsági vezető dolgoztam.

1950-től az EPOSZ-ban vezetői tag, majd a DÍSZ-ben vezetői tag voltam.

A KISZ-t Apátfalván megalapító vezetői tagvezetője lettem és évekig gazdálkodásvezetőként dolgoztam. Itt járva KISZ Bizottságban, mint vezetői tag dolgoztam.

1961-1971. év 1 év megszakítással, mint KISZ propagandista, tevékenykedtem. Ezt a munkát

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést támogató és ajánló levelek:

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

2. sz. melléklet

Apátfalva Község Képviselő-testülete

A P Á T F A L V A

Tisztelt Képviselő-testület!

Apátfalva Község kitüntető címeiről szóló 8/1998. (04.28.) sz. ÖR. alapján javaslatot teszek az „Apátfalva Község Közszolgálatáért” cím adományozására.

Kitüntetésre javaslom Czakó Józsefné Apátfalva, Maros u. 84. sz. alatti lakost.

Czakó Józsefné – Mancika néni – 1954. óta végezte a könyvtárosi munkáját. Szegeden kezdte, majd 1957-ben Makón dolgozott 1 évig, a Csongrád Megyei Könyvtárban 1958-62. Apátfalva község Könyvtárában 1962. április elsején kezdte meg a munkáját. Nyugdíjba vonulásáig vezette a Községi Könyvtárat, mint részben önálló intézményt. Nagy érdeme van abban, hogy Apátfalva Község Könyvtára a térség legnagyobb könyvállományával rendelkezik, ezen kívül sikerült megszerettetni úgy az ifjúsággal, mint az idősebb korosztállyal az olvasást és a könyvtár által nyújtott különböző szolgáltatásokat. A honismereti szakkör vezetésével elősegítette azt, hogy az általános és középiskolások megismerkedjenek a község múltjával, szokásaival, népszokásaival, hagyományai val.

Több mint három évtizedig és jelen is szívügyének tartja a község közművelődését.

A fentiek alapján javaslom Czakó Józsefné részére az „Apátfalva Község Közszolgálatáért” kitüntető cím adományozását.

Apátfalva, 1998. június 16.

Tisztelettel:

Sajtos László
jegyző

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

KIVONAT

Apátfalva Község Képviselő-testülete 1998. június 30-án megtartott ülése jegyzőkönyvéből

73/1998. (06.30) sz. Képviselő-testületi határozat

Tárgy: „Apátfalva község Községszolgálatáért” kitüntető cím adományozása

HATÁROZAT

- 1.) Apátfalva Község Képviselő-testülete munkájának elismeréséül „Apátfalva község Községszolgálatáért” kitüntető címet adományoz

Czakó Józsefné
részére

a 8/1998. (04.28) sz. ÖR. alapján

- 2.) Apátfalva község Képviselő-testülete Czakó Józsefnének a további munkájához sok sikert és jó egészséget kíván!

Határidő: 1998. július 25.

Felelős: Szentesi József polgármester

A határozatról értesítést kap:

- 1.) Czakó Józsefné Apátfalva, Maros u. 84.
- 2.) Szentesi József polgármester
- 3.) Sajtos László jegyző
- 4.) Nagy Istvánné pénzügyi csoportvezető
- 5.) Pakuné Furák Klára igazgatási előadó
- 6.) Irattár

K.m.f.

Szentesi József sk.
polgármester

Sajtos László sk.
jegyző

A kivonat hitelélül: Szigetiné Bálint Katalin

Édesanyámról

Szinte felfoghatatlan, hogy anya már tizenöt éve nincs közöttünk, hiszen nem telik el nap, amikor ne kerülne szóba valamilyen oknál fogva, így az eltelt idő kevesebbnek tűnik, mert a „jelenléte” folyamatos. Az emberben ott cseng a hangja, érzi simogatását, az illatát. A családi élet során elhangzott beszélgetések, a mindennapi történések emléke sem halványul.

Mit is mondhatnék – hiányzik nagyon!

A nyáron váratlan, de kimondottan örömteli hírt kaptam Puszta Jánostól, a nagybátyámtól – keresztapámtól, miszerint az Apátfalvi Települési Értéktár Bizottság elnöke Vargáné Nagyfalusi Ilona, édesanyám Czakó Józsefné Puszta Mária, Puszta Mancsi, Mancsi néni tevékenységét szeretné javasolni a települési értéktárba felvételre, elévülhetetlen érdemeinek elismeréséül, amit évtizedeken át a faluközösségért, egy-egy emberért tett.

Arra kértek, hogy fotókkal is járuljak hozzá az ismeretanyaghoz, amelyet össze szeretnének állítani. A képek megkeresése közben jutottam arra az elhatározásra, hogy én is írok anyáról,

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

mert álszerénység nélkül mondhatom ki – megérdemli felvételét. Személyének felvetése igazolja számomra, hogy másoknak is hiányzik, és úgy gondolom ez így van jól. Kevés olyan család volt a faluban, ahol ne tekintettek volna rá szeretettel.

Hirtelen rengeteg dolog rohant meg a múltból. A vele való beszélgetésekből ismerhettem meg az érkezésem előtti életét, és úgy gondolom, hogy minden, amit elmondott, megosztott velem, tette számomra lehetővé azon tény elfogadását, hogy ő – amellet, hogy én voltam a legfontosabb történés az életében – már nem tud létezni a körülötte élők segítése nélkül. Részt akart venni a kulturális élet színesítésében, az olvasottság, a tudásvágy megteremtésében, kinek-kinek a saját szintjén. Ezt a mindennapokban meg is éltem, ha akartam, ha nem.

Mikről is mesélt? Hogyan is lett az aki?

A nagyszüleim egymás iránti szeretete nagy hatással volt rá. Elmondta a testvérek kapcsolatát – kisöccse Palika korai halálának szomorú történéseit. Megosztotta velem a máramarosszigeti életük élményeit, az onnan való hazamenekülésük viszontagságait, az osztrák menekülttáborban töltött egy év kiszolgáltatottságát. Szívesen beszélt az édesanyját segítő tanulás utáni, akár éjszakába is nyúló tisztázó varrásokról, az így szerzett zsebpénzről. A nagymamájával való kenyérdagasztásokról, a jól megérdemelt kenyérlángosokról is csillogó szemekkel számolt be. Büszke volt nagyapámra az egész lénye miatt. A családukban volt kovács, ami szintén sok élményt nyújtott számára. A családjuk rendszeresen vállalt aratást, ami abban az időben megszokott volt – ő volt az egyik marokszedő, amit nagyon szeretett csinálni, és akár a fiúkat „megszégyenítő” atletikusságot adott neki. Elmondta az iskolai élményeit, csínytevéseket, a nővé érés egyes történéseit – természetesen, adott esetben a szerelem is szóba került.

Sokat olvasott. Számtalan barátja volt, mely barátságok évtizedeken át kitartottak. A családon belüli betegségek is témát adtak, minden testi és lelki nehézségeivel – volt, amelyik a továbbtanulását is befolyásolta, a csillagászat is érdekelte volna.

Örömet okozott neki, hogy amatőr módon rendezhetett színdarabot, melyről fotók is tanúskodnak, díjat is nyertek. Sok dolgot megosztott velem az első házasságáról, mely köztudottan hatalmas csalódás volt számára.

Büszkén számolt be a '70-es árvízi védekezésben való részvételéről is.

Nagyapa koholt vádak alapján történő meghurcolását sem tudta szó nélkül hagyni, mélyen érintette a hazaengedése utáni szótlansága.

A sors lehetőséget adott neki külföldi utakra is, melyekről csodálattal tartott élménybeszámolót. Az állatorvos szomszédjuk és családja is fontos volt számára – rengeteget beszélgettek orvosi dolgokról is. Már könyvtárosként, az ambiciózusabb diákok, főiskolai, egyetemi diplomához jutásának segítése, tudományos munkájukban való részvételének számtalan lehetősége is kihívás volt számára, melyekről szívesen és büszkén emlékezett meg, együtt örült velük sikereikkor.

Az édesapámmal való közös élet sem maradhatott ki a történetekből, amire még nem emlékezhettem. A velem való terhessége idején veszítette el édesanyját és édesapját, amiről szomorúan beszélt. Szép lassan közös élményekkel gazdagodva váltam színes életének részesévé, és próbáltam megfelelni az elvárásainak, melyek alapvetően megegyeztek az édesapáméival is, és

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

csak a javamat szolgálták. Ha csalódást is okoztam nekik, mert okoztam – tudtam, hogy nagyon-nagyon szeret, szeretnek.

Elmondta, hogy kislányt várt, így a játékbaba mellé egy maci is dukált – sokáig vigyáztam is rájuk. Szívesen mesélt a kihívásokkal teli felcseperedésemről. Számtalan élmény akadt, ami mosolyt és büszkeséget csalt az arcára, édesapámmal közösen. Higgyék el, rengeteg van belőlük és jobbnál jobbak – hosszú volna leírni őket.

Amikre már határozottan, megélve emlékszem.

A házunk építése. Az óvodás évek. Iskolás, szakközépiskolás, majd főiskolás évek – miközben a tágabb családi életben, a falu mindennapjaiban is részt vettünk, mert amibe lehetett, már engem is bevont. A mozi, a zenehallgatás, a tsz által szervezett színházlátogatások is rengeteg élményt nyújtottak, melyeket másokkal is meg lehetett osztani. A marosi Lúdvárnál töltött strandolásokat is nagyon szerettük, másokkal egyetemben. Apától elvált iskolás éveim alatt. A szomszédjainkkal is nagyon jó volt a kapcsolatunk. Szerette a citera és népdalos találkozókat, neves előadók estjeit és az azokat követő morzsabálokat.

A Maros-menti AFÉSZ felügyelőbizottsági tagsága nagyon fontos volt számára, szinte haláláig számíthattak rá, több alkalommal külföldi utat biztosított számunkra. Kiemelten volt fontos számára a könyvtár egyre magasabb szintre emelése – kiegészítése zenei részleggel, melyben a munkatársai mindig segítségére voltak. Szervezett vetélkedőket, utazási és tudományos előadások is szép számmal színesítették a mindennapokat.

Szeretett együttműködni a kultúrházzal, idősek otthonával, az általános iskolával, a helyi plébánosokkal, a honvédséggel, a postai dolgozókkal, óvodákkal – nehéz lenne felsorolni az összes eseményt és érintett személyt.

Az elszármazottak összeírása is elvitathatatlan érdeme, a találkozó létrejöttében való részvétellel egyetemben.

Nagy kihívás, és rengeteg idő volt, ami a honismeretet érintette részéről akárcsak azoknak, akiket fel tudott kérni a részvételre – talán nemet senki sem mondott neki. A kitüntetés sem maradt el. Nagyon büszke volt rá, hogy szinte kihagyhatatlan hely volt a könyvtár a vidéken tanulók számára, ha hazajöttek. Ismerte olvasói érdeklődési körét, könyveket célirányosan rendelt. Felismerte, támogatta a tehetségeket, adott esetben ismeretségei által is egyengette a továbbtanulásukat. Őszinte bizalommal nyíltak meg az emberek neki ügyes bajos dolgaikkal, kortól függetlenül. Szinte elképzelhetetlen volt, hogy valamilyen úton ne tudott volna segíteni nekik, múlhatatlan szeretet volt a hála érte.

A falusi könyvtárakhoz mérten kiemelkedő volt az állandó olvasók száma, melyre maga a szakma is büszke lehetett.

Engedjenek meg egy személyes élményt is. Szakdolgozatom írásakor én is az ő segítségét kértem, de azt mondta az elolvasása után, hogy: – *Ezen nincs mit javítani.* Talán nálam is elért valamit?

A fentebb leírtak számtalan ember számára ismertek, akár saját élmény alapján, akár szüleiktől, nagyszüleiktől hallva, – a falun kívüli emberek számára pedig megalapozottságot kell, hogy

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

tükrözzön az értéktárba történő felvételhez, – amiket önzetlenül és példaértékűen tett egy zártnak tekinthető közösség életében. A falu aktuális vezetője is mindig elismerte érdemeit. Nyugdíjazása után is vállalt közösségi szerepet, vállalkozók összeírását végezte, majd a lángbetegséges fák fellelésében segédkezett.

Amikor lehetett, meglátogatott minket Csongrádon, mivel én ideköltöztem. A közös családi programok előtt mindig elmondta a faluban történt eseményeket. Amikor nem tudott jönni, leírta azokat. Fogadott unokái is várták őt.

Betegségében a segítségünkre szorult, amit nehezen dolgozott fel. Évekig ellenállt, de végül a halála előtt egy évvel elköltözött, mert be kellett látnia, hogy az ő ereje is véges. A párommal ápoltuk mindvégig, odaadását köszönöm. A kezeim között halhatott meg egy kora reggelen.

Kérésére, családi körben magam búcsúztam el, a *Volt egyszer egy vadnyugat* című film zenéjére, ami egyik kedvence volt, hamvait a Maros folyó dédelgeti.

Hiányoddal megküzdve, könnyes szemekkel köszönöm meg, amit értem, és másokért tettél, akiknek szüksége volt rá. Büszke vagyok mindarra, amit életed során elértél. Nyugodj meg, nem feledünk!

Szerető fiad Szabolcs.

2020. 11. 10.

Ui. Kedves Icu és Pusztá Jancsi!

Nektek is szívből köszönök mindent!

Az írásom során direkt kerültem nevek említését, mert lehetetlen lett volna mind leírni, remélem senkit nem bántottam meg.

Icu!

Neked külön köszönöm, és nem csak részemről, amit már te is tettél a faluért!

Légy nagyon büszke magadra, – anya is az lenne.

Azoknak is köszönet, akik halála után írásaikkal megemlékeztek róla, jól esett olvasni.

Javasló levél Czakó Józsefné Pusztá Mária tevékenységének helyi értéktárba való felvételéhez.

Czakó Józsefné, Pusztá Máriát, vagy ahogyan mindenki ismerte a faluban "Pusztá Mancsi" nénit mindenki tisztelte a faluban, könyvtárosi és honismereti munkájáért.

Mi fiatalok a szombat délelőttöket rendszeresen a könyvtárban töltöttük, ahol nagyon sokat tanulhattunk tőle. Mindenféle problémánkra próbált megoldást találni, bárki bármilyen kéréssel fordulhatott hozzá. Én személy szerint, mint akit már akkor is foglalkoztatott Apátfalva múltja és kultúrája nagyon sokat tanultam Tőle. Úgy gondolom, hogy nagyon sokan szerették és ma is hálás szívvel és szeretettel gondolnak rá.

Ezek alapján javaslom tevékenységét értéktári felvételre!

Apátfalva, 2020-03-05.

Beke Margit

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Czakó Józsefné Pusztai Mária

1935-2005.

Álmában érte a halál, s talán arról a könyvtárról álmódott, szépet, melynek ott volt megszületésénél, melyet „gyermekként” örökbe fogadott s egy szülőanyánál is nagyobb szeretettel, gondossággal, óriási tudással „felnevelt”.

Igen, az élete volt a könyvtár, melyet nem csak a könyvek tárházának tekintett. Az általa vezetett intézmény a falu szellemi műhelye is volt az író-olvasó találkozókkal, az irodalmi színpaddal, helytörténeti szakkörrel, a fiatalok összefogásával. Fontos volt számára hivatása s hiszem, hogy fia után a legfontosabb.

Nem volt hibátlan ember Ő sem, mint ahogy senki sem az, de a több mint negyven év alatt olyan értéket teremtett, melyet sokan nem tudhatnak magukénak.

Mennyire értékeltük mi ezt, még életében?

Hát nem igazán!

A néhány kitüntetés, melyet munkájáért kapott, talán elismerést jelentett számára. De a legnagyobb elismerés az lett volna, ha a községi könyvtár még ma is „pátfalvi könyvtár” lenne, melyet sok falu (város is) irigyelt tőlünk...

Rettentően bántotta, hogy a több mint negyvenévi munkája „odaveszett”

Egy biztos azonban, hogy nekem örökre Mancsi, a már felnőtté cseperedett gyerekek Mancsi néni marad. ...

Apátfalva, 2005. július

Pátfalvi Szókimondó, 12. évfolyam 7. szám. 1. oldal

Móricz Ágnes
művelődésszervező

Vargáné Nagyfalusi Ilona: Czakó Józsefné Pusztai Mária

1935-2005

Czakó Józsefnét Apátfalván mindenki csak „Pusztai Mancinak” nevezte. Ő volt „a falu könyvtárosa”, oly nemes értelemben, mint a régi falu tanítója megnevezés.

1954-ben lett könyvtáros a faluban. Ő kezdte el kialakítani a könyvtári rendszert, a katalogizálást.

1996-ig dolgozott könyvtárosként, több mint 40 éven át szolgálta a közművelődést falunkban. A helyi könyvtárban a könyvek mellett már az 1980-as évekre tartalmas állományú zenei tárat is létrehozott, a környéken elsőként. Tette ezt, hogy a fiatalok számára is népszerűvé tegye az intézményt. Évtizedeken át segítette az olvasás szépségét felfedezni a fiatalokkal. Ennek érdekében a könyvtárat ifjúsági találkozóhelyként is működtette. Szombatonként itt találkoztak a vidéki középiskolákból hazautazó apátfalvi tanulók. Mancsi néninek mindenkihez volt egy- két szava, bátran felkereshette bárki lelki problémájával is.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Mint könyvtáros gyűjtötte az újságokban, folyóiratokban Apátfalváról megjelenő írásokat. Szigeti György mellett Ő tudott legtöbbet a falu néprajzáról, történetéről, az itt élő emberek hétköznapijairól.

Éveken át színjászó csoportot és irodalmi színpadot szervezett és műsorokat állított össze az ünnepségekre.

Amikor Szigeti György elköltözött Apátfalváról Czakó Józsefné vállalta a honismereti munka folytatását. A könyvtárba járó fiatalokból újra megszervezte a honismereti szakkört, s működtette éveken át folyamatosan.

Szakkörösei felnöve tovább vitték a Mancsi nénitől tanultakat, többen lettek könyvtárosok, pedagógusok közülük. Diákjai rendszeres résztvevői lettek a honismereti táboroknak, és a helytörténeti, történelmi vetélkedőknek. Több apátfalvi fiatal is bekapcsolódott a Néprajzi Nyelvjárási Gyűjtőpályázatba. Mancsi néni irányításával az összegyűjtött anyagból, díjnyertes pályázatok lettek.

Honismereti munkásságának nagyobb eseménye az 1987 nyarán a Csongrád-megyei Honismereti Diáktábor megrendezése Apátfalván. Ő volt a tábor mindenese. Vigyázott ránk, szervezte a szakmai munkát, gondoskodott az ellátásunkról és a szórakozásunkról is. Jó helyismerete révén ő szervezte a túrákat, kirándulásokat előadókat is.

Azt hiszem az 1987-es Honismereti Diáktábor a legjobban szervezett, legeredményesebb kutatómunkát felmutató tábor volt. Könnyű dolgunk volt, Czakó Józsefnét mindenki ismerte a faluban, a fiattól az öregig. Kérő szavára mindenki igennel felelt, bármit is kért. Tisztelte őt az egész falu. 1991-ben újból jöttünk mi Csongrád megyei diákok táborozni Apátfalvára. Sokan visszatértek az első tábor diákjai közül is. Ott folytattuk a kutatásokat ahol néhány éve abbahagytuk.

1994-ben nyugdíjazták Puszta Máriát még két évig dolgozott a könyvtárban.

1996-ban a Honismereti Szövetségtől Emléklapot kapott honismereti munkájáért.

1998-ban Apátfalva Községétől kitüntetésben részesült a községért végzett közel fél évszázados munkáért.

Utolsó éveiben betegsége miatt Csongrádra költözött fiához, csak nagyritkán látogatott haza. Olyankor napokig beszéltek a faluban „itthon volt Puszta Mancsi”. Végül az éveken át türelemmel viselt betegség legyőzte Őt, 2005-ben örökre eltávozott közülünk.

Tevékenységet feltétlenül javaslom a helyi értéktárba.

Apátfalva, 2020. április 28.

Vargáné Nagyfalusi Ilona

Megjelent a Honismeret Csongrád megyében című könyvben.

Fotó: Puszta János Makó, nyugalmazott műv. ház igazgató